

Verenigd door barmhartigheid

Franse dominicanessen van Bethanië onthalen ex-gevangenen en prostituees

- ▶ Zusters hebben soms zelf een verleden achter de tralies
- ▶ Volstreekte discretie over iemands verleden is een vereiste
- ▶ Stichter werd onlangs zalig verklaard

Erik DE SMET

Eigenlijk had Michelle Martin, de veroordeelde ex-vrouw van Marc Dutroux, vorig jaar al een plek moeten vinden in een klooster, niet in Malonne, maar bij de dominicanessen van Bethanië in Frankrijk. Parijs weigerde echter Martin toe te laten op het Franse grondgebied.

De van oorsprong Franse congregatie werd in de negentiende eeuw in het leven geroepen voor de opvang van ex-gevangenen en prostituees. Stichter was de jonge dominicaan Jean-Joseph Lataste (1832-1869), voor wie in 1864 een preekbeurt in een vrouwengevangenis een godservaring bleek.

De vaak lang gestrafte vrouwen die voor hem zaten, zag Lataste ineens als zijn zussen. „God kijkt immers nooit naar wat iemand was, maar naar wie hij of zij is.”

De dominicanessen zijn ook onder elkaar zeer terughoudend over ieders verleden. © Imageglobe

In zijn preken voor de gedetineerde vrouwen weigerde Lataste God voor te stellen als een rechter, die zondaars opsluit in de hel. „De hel, dat is de ziel van een verdoemde zelf, van iemand die zich heeft afgesloten van Gods barmhartigheid”, preekte hij.

Uit zijn ervaring in de gevangenis groeide bij de dominicaan de idee een bijzondere congregatie voor deze vrouwen te stichten. Hij wenste daarmee aan te tonen dat zij in de ogen van God volledig aanvaard zijn. In 1866 haalde hij zuster Henri-Dominique over

uit een andere congregatie om dit avontuur te beginnen. Toen hij drie jaar later stierf, telde de groep zestien leden, van wie zes ‘gasten’. Vandaag heeft de congregatie vier huizen, in Frankrijk, Zwitserland en Italië. Op 3 juni laatst werd Lataste zalig verklaard.

„Wij zijn vrouwen, verenigd door de barmhartigheid van God”, vertelt algemeen overste Pia-Elisabeth. „Nog steeds zijn we een bont gezelschap. Sommige zusters komen uit de gevangenis, anderen bereiken ons via heel andere wegen. Wij hechten sterk

„Jezus maakte steeds een onderscheid tussen de zonde en de zondaar. Hij veroordeelde niemand”

aan de discretie over ons verleden. Discretie is wezenlijk in ons leven. We plakken een mens geen etiket op. Dat deed Jezus ook niet. Hij maakte steeds een onderscheid tussen de zonde en de zondaar. Kijken wij maar hoe Hij omging met de Samaritaanse of met de overspelige vrouw.”

De zusters onthalen vrouwen in hun kloosters en bezoeken langgestraften in de gevangenis. Volgens Latastes biograaf Jean-Marie Gueulleste is de volstreekte discretie zoals de zusters van Bethanië ze beleven, ook onder elkaar, de enige werkbare mogelijkheid om onthaal van ex-gevangenen vorm te geven. Ook de strikte afzondering in een kloosterslot draagt daartoe bij.

GOD EN IK

‘Niet bang om te sterven’

Jan HOET keek de dood in de ogen, toen hij in juni geveld werd door een beroerte. Intussen is de ‘kunstpaus’ weer druk in de weer

Lieve WOUTERS

–Hoe noemt u zich in termen van religiositeit?

Zeg maar katholiek. Of christelijk, uit oecumenische beweging. Ik woonde tien jaar in Duitsland en leerde daar het protestantisme kennen en waarderen. Bach was een protestant. De katholieke Kerk ligt vandaag zwaar onder vuur en het is ook schandalig wat er allemaal gebeurd is op het vlak van seksueel misbruik. Veel heeft te maken met haar machtspositie, iets waar het protestantisme minder last van heeft.

Tegenover één fout moet je tien goede punten kunnen plaatsen. Zolang ik dat kan, blijf ik het de moeite vinden. Niet dat ik nooit twijfel. Dat mag ook. Christus zelf heeft getwijfeld aan het kruis. Op zulke momenten lees ik in de Bijbel. Daar kun je altijd op terugvallen. Je kunt Christus niet schuldig bevinden aan de fouten die mensen vandaag begaan.

–Wanneer en hoe maakt u ruimte voor God?

In hotels in Nederland en Duitsland ligt meestal een Bijbel op de kamer. Daar maak ik dankbaar gebruik van. Ik lees graag de psalmen. In het Oude Testament wordt Jezus al voorafgebeeld als

de mens die de juiste balans tussen goed en kwaad weet te maken. In zijn parabellen maakt Hij met beeldtaal duidelijk wat Hij bedoelt. Ook ik ben een mens van beelden. Er is geen parabel die niet door kunstenaars werd aangegrepen en uitgewerkt.

Nochtans is het precies in de wereld van de kunst niet vanzelfsprekend om je gelovig te noemen. Dat heeft te maken met de weigering opgenomen te worden in een traditie. Ik ken echter kunstenaars die aan het einde van hun leven toch weer gelovig worden. Zo zei de Amerikaanse schilder Mark Rothko dat alleen het christendom de wereld tot eenheid zou kunnen brengen.

–Welke stoorzenders ontmoet u in uw spirituele leven?

Nijdigaards. Sommige advocaten bijvoorbeeld. Tegelijk intrigeert iemand als Walter Van Steenbruggen me. Met zijn scherpe uithalen dwingt hij me om een standpunt in te nemen. Zo zet hij me tegelijk op weg. Ook media en politiek maken me vaak onbehaaglijk.

–Wat is het belang van stilte?

Dat is het begin van elke spirituele ervaring. Ook als je een museum bezoekt, moet je minstens

tien seconden stil zijn bij een schilderij om het met volle aandacht in je op te nemen.

Stilte is ook nodig om jezelf en de gevestigde orde in vraag te stellen. En daar gaat geloven voor mij om. De Kerk doet dat zelf te weinig. Daardoor ziet ze de diepgang niet van het vernieuwende in de kunst en ontstond er een gapende kloof. Ze heeft enkel de vorm bekeken en niet gekoppeld aan het spirituele van wat een kunstenaar bij deze of gene materie bracht. In het christendom heb je nochtans God en zijn belichaming in Christus. Geen geest zonder materie, zou Thomas van Aquino zeggen. Het hemelse met het aardse verbinden, is wat een kunstenaar probeert te doen. De Kerk heeft dat soms niet gezien.

–Moeder, waarom leven wij?

Soms is er zoveel armoede en miserie dat je je afvraagt: „Waar is God nu?” Als christen stel je daar de lijdende Christus tegenover. Hij heeft het voor de zondaars opgenomen. Dat doet me denken aan de commotie over de vrijlating van Michelle Martin. Hoe ver staan wij af van de sereniteit waarmee de overlevenden van de aanslagen van Anders Breivik in Noorwegen met diens proces omgingen! Ik heb begrip

Jan Hoet. © Lieve Wouters

voor de ouders van de slachtoffers, maar niet voor de hooligans langs de zijlijn.

–Identiteit of verdraagzaamheid? Bewuster leven of zweven?

Het is niet het een of het ander. Er is een tijd voor alles. Belangrijk in het leven is dat je altijd de ander voor ogen hebt. In mijn werk probeer ik altijd mijn publiek voor ogen te houden. Niet dat ik wil behagen, maar ik wil hun met openheid en overtuiging datgene tonen wat deel uitmaakt van onze geschiedenis. Ik wil het werk tonen van kunstenaars die geen schrik hebben van het onbekende. Tuymans werkte tien jaar zonder dat er iemand naar zijn werk omkeek. Hij hield vol, omdat hij overtuigd was van wat hij deed. En die overtuiging is de vrucht van verinnerlijking, die een mysterieuze geladenheid met zich meebrengt.

Edith Stein

‘Voor een christen bestaan er geen vreemdelingen’

Op 9 augustus was het zeventig jaar geleden dat Edith Stein de dood vond in de gaskamers van Auschwitz. Stein werd geboren in een Duits-joods gezin op 12 oktober 1891, zowaar op het joodse hoogfeest van Grote Verzoending. Uitzonderlijk intelligent, studeerde ze bij de filosoof Edmund Husserl en werd diens assistente. De kennismaking met het leven van Theresia van Avila betekende een keerpunt in haar leven. In 1921 liet zij zich dopen, in 1933 trad ze in bij de karmelietessen. Voor Stein was er geen breuk tussen jodendom en christendom. Voor haar was Christus de vervulling van het joodse geloof.

Stein heeft betekenis als filosofe, als auteur in de Karmeltraditie en als brugfiguur tussen christenen en joden. Postuum verscheen van haar hand een studie over de figuur van Johannes van het Kruis, en vooral over wat zij noemt „de wetenschap van het kruis”.

Als karmelietes zond ze paus Pius XI een brief met de vraag of hij wilde opkomen voor de bescherming van de Joden in nazi-Duitsland. Tevergeefs. In 1938 ontvluchtte ze haar vaderland en zocht haar toevlucht in een Nederlandse Karmel. In de zomer van 1942 arresteerden de nazi's haar en haar zus Rosa in Echt, vlak bij Maaseik. „Kom, laten we gaan voor ons volk”, zei ze. Ze werd in 1998 heilig verklaard. (EDS)